

Світло

Рік II
1921

15. Червня

ч. 11

ЦІНА
2 корони

Орган Українського Стрілецтва на чужині.
Виходить двічі на місяць.

Видає Пресова Квартира при Укр. Бригді в Нім. Яблоніч
Чехія. Нім. Яблоніч, Барак К.19

СУЧАСНА ХВИЛЯ.

Воєнна офензива зачалася, вправді не в полі але в ріжних комісіях, конференціях, парламентах, зіздах, справжня словесна кампанія. Бо війна ніби скінчена й Европа хоче конче спокою, але не вирішені досі справи на Сході трівожать її спокій. Та ще й розбикалось антантсько-німецьке байстря Польща - бо ж обі сторони в часі війни виростили й плекали його - і нуж грабувати. Ніякі постанови його не обходять, не спиняють ніякі границі. Тоді прийшлося антанті взятися до прута. 13.У. виголосив Льюїс Джордж промову проти польського нахабства на Шлеску, про яку ми згадували в попередньому числі. Польщі прийшлося уступити, відкликати повстання, а Шлеск займають нейтральні англійські, французькі і італійські війська; Німці теж зорганізувалися

і не думають уступити. Польський міністер заграничних справ Салєга за незручність пішов у відставку. Окрема антантська комісія розсліджує на місці справу й около 15.УІІ. має вирішитись доля Шлеська.

Не повезло й з Литвою. Литовсько-польські переговори в Брукселі перервано. Литовці не спішать на солодкий мід унії з Польщею. Вільна таки антанта не признала Польщі. Бо ж надто слідне хижачтво білого орла й навіть франц. мін. през. Бріян, прихильник поляків, у своїй промові, виголошеній з нагоди виступу Льюїс Джорджа, остерігає Польщу перед надмірними претенсіями. Це саме робить і французька преса, називає Польщу дитиною, яка не вмє дати собі з нічим ради й що динни трівожить свою пістунку францію безглузною політикою.

Що ж з Галичиною?

При обговорюванні границь Польщі живо дискутується тепер в антантських кругах і справа Галичини. Бо ж Галичина ніколи не була признана полякам а на основі С-Жерменського договору стоїть під опікою антанти. Вирішення її проволікається тому, що антанта що йно на днях дійшовши до порозуміння з Німеччиною взялась до визначення західних границь Польщі, потім прийде черга на Галичину. Польща ж своєю нахабною політикою в справі Шлеська попала в скрутне політичне положення і старається за всяку ціну не допустити до вирішення галицької справи.

Для нас теперішня хвиля користна. А однак... дивне психологічне явище,

Ми радо читаємо промови й статті, де лають поляків і це негативне вражіння нам вистарчає, заспокоюємось і радісно схвилювані—буцім то вже великий наш здобуток, безчинно ждемо цапливого вирішення справи. І байдужніємо. А друга якась менче користна для нас вістка розторошує нас відразу. А діло не так просте. Воно вимагає від нас, ту в наших обставинах, гарту душі й повного розуміння, що без нашої власної сили й залізної волі справа користно для нас не вирішиться. Ми не сміємо ні на мент тратити з очий перебігу справи. Наш побут за границями Галичини є вправді протестом, що ми не погоджуємось з польською

окупацією. Але ми мусимо бути готові на те, що Польща знайде й на Галичину в кожній хвилі другого Корфантого чи Желіговського. Ми не сміємо забувати, що—як поляки зможуть виказати, що в Галичині повний спокій, що всі вертаються і живуть здоволені—то зможуть убити нашу справу. Світ мусить раз-у-раз чекати, що ми не годимось з польським пануванням, що Галичина це вибуховий вулькан який не дасть Європі так бажаного нею спокою, як що не вирішиться справедливо її доля. Теперішній користний для нас момент не сміє минути безслідно!

СТРІЛЕЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ—популярно-наукові виклади для стрілецтва, тричі в день, в салі табор. театру, за час від 1 до 3. VI.:

- чет. Дучимінський: Рільництво в Чехії і в нас /часть II/
 - уряд. В. Андрієвський: Як повстали теперішні форми ґрунту на землі
 - пор. др. Дудикевич: Огляд подій,
 - чет. Дучимінський: як вище /часть III/
 - чет. Горачук: Електрична сила,
 - чет. Горачук: те саме /часть II/,
 - чет. Дучимінський: як вище /часть IV/
 - сот. Ярема: Іван Франко.
- Досі відбулось 62 викладів.

5-літні РОКОВИНИ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА відсвяткував укр. табор в Йосефові театру виставою „Невольника“ дня 11. VI. і СВЯТОЧНИМ ВЕЧЕРОМ дня 12. VI. в салі „Чеської Старшинської Бесіди“.

Л И С Т О К 3 Н Е Б А.

Як відомо, були такі, що повірили в царство небесне на землі, у спасення українського нещасного народу на шляху до цього царства, і т.и. Вони були доброї віри, вірили своєму народові що найкраще... Аж ось і лист із цього царства від одного, що бажав посвятити всі свої сили для укріплення нової вільної України, поки не переконався, що немає такого неба на землі, що все брехня. Після кількох-тижневого перебування в Советській Україні мусів утікати на півд., звідки прийшов. Ось слова його писані до одного з товаришів:

„По довгих мандрівках опинився я знову на чеській землі. Опишу Вам коротко свою подорож та свої враження. З Берліна виїхала ціла наша „пачка“ як рос. полонені через Штетін, Берне до Петрограду а звідти випаковано нас по довгих короводах до Москви а потім у Харків. Тут нам запропоновано зараз поступити в „партію“ а пройти 4-місячний курс центр. парт. школи, бо інакше грозив нам закид контр-революційного виселництва а затиім інтерновання а може ще що гірше. Значить, вибору не було і я разом з прочим перебував цей курс. Тут учили нас всілякими про правість РКП, буржуазність Укр. Центр. Ради, про свідомість жидівсько-руського пролетаріату і т.д. Опльовували все, що свідчило про укр. нац. свідомість. З нас мали вийти „цімес“-агітатори в руинах

червоного обще-руського імперіалізму, але цежсталося. Страшення нетерпимість національна, ненависть до всього українського - зробили в мене своє. Я дав собі рішуче слово, що проти свого народу, проти свободи думки не піду і при першій нагоді покину цей рай, до якого так богато тужило а може ще й тужить. Майже щоденні повстання селян, баткож і робітників в різних кінцях України а навіть у Росії - все те сиріпляло мое рішення. Я хотів було стати учителем при укр. школі, але неможливо, бо це нарушувало парт. дисципліну й потягало за собою наслідкичрезвичайці. Тому, отримавши відпустку виїхав я до Проскурова а звідти через Сятанів примандрував до дому, де ховався 6 тижнів перед польськими жандармами. Потім драгнув знову за ґраницю. ... На Україні цілковите знищення, вічний гнет і арештовання Українців - особливо інтелігенції. По містах голод, брак найконечніщих засобів до життя. Безпартійний рос. централізм нищить наші адомбушки, хоча з другої сторони підносить національну свідомість, викликує повстання, револьти й страйки. Хаос, про який сей, хто там не був, немає поняття. Бюрократизм безконечний; Укр. школи існують здебільшого лиш на папері. Всюди терор, пригноблення, страх, очікування змін. Галичан на Україні, особливо на Правобережжю, дуже богато - все те бідує, животіє як може... Про якусь дійсно укр. пресу, не може бути там навіть думки. Я глибоко переконався, що лиш своя влада може нас вдоволити.....

Щиро здоровлю ...С.

ПЕРЕГОВОРИ З ПОЛЯКАМИ В ХИРОВІ 28.III.1919.

Зі сломинів учасника сот. Ст. Малецького

Була це остання спроба нашого порозуміння з поляками. Безпосередній привід до переговорів дала депеша Вільсона, в якій були візвані обі воюючі сторони припинити воєнні операції на дотеперішній боєвій лінії. До переговорів, які мали піти в слід за цією депешою, прив'язувано з нашого боку велику вагу. З приходом весни наша сила мала а подекуди й розкладалась то наслідком ворожої агітації, яка сіяла між отрілецтвом недовіря до старшин, то наслідком чуток, які надходили з запілля, то наслідком перемучення, чедостатків і т. д. Надворі стояла прегарна весняна погода. Ранішим окремим поїздом прибула у Стари́й Самбір українська делегація, з пяти членів: ген. Гембачев, от. Долежалъ, підп. Фідлер, др. Лозинський, і о. Вон. На двірці привитала її команда групи Ст. Самбір враз із почесною сотнею під проводом кми́дта поліції чет. М.

Після обіду, який відбувся в старшинській харчівні, делегація заняла місця на чотирох повозках і рушила в непевну дорогу. Попереду ген. Гембачев з Фідлером, далі Долежалъ з др. Лозинським, за ними виїхав я з о. Боном. Мене покликано в склад делегації як військового відпоручника. Крізь густий шпалір цікавих глядачів виїхали ми з містечка шляхом, що через Стару Сіль веде до Хирова. Оглядаючи по дорозі часом ями від ворожих гарнат-

ніх стрілецьких приїхали ми до села Березова, де знаходилась кми́да нашого одного куріня. Тут ми зупинились на хвилину, щоб поробити потрібні заходи для дальшого проїзду. Курінний командант пор. С-ка пустився верхом наперед, щоб повідомити свою заставу на березівській горі, через яку проходила бойова лінія. Скоро потім надїхали туди й ми. Зупинились перед воєнною загородою. Сумно й смішно було дивитись на отцю загороду. Дорога була перекопана малим рівчаком, а поверх нього був протягнений один-одинокий дріт. Це мала бути т. зв. загорода або безпека. Для нас вона була дуже незначною перешкодою. Правда, четверта повозка не вдалося переїхати, поламала ресори й мусіла залишитись. За те інші переїхали щасливо. Коли ми підїхали далі на яких сто кроків, наші повозки зупинились, щоб увійти в порозуміння з ворогом. Коли вже звішена була біла хоругва, дав наш трубач відповідний знак трубкою, рівночасно почали повозки посуватись позовлі вперед. Польська стійка, яка стояла перед нами на 500 кроків, дала в той мент знак, щоб зупинитись. Тимчасом підїшло до нас двоє польських офіцирів в гарних, новісенських одностроях. Представившись нам як слід по формі, веліли кожному з нас заязати собі очі. І так ми іхали далі. По дорозі полприсідали до кожної повозки польські

вошки й отаршини, які нам час-до-часу вели схилитися головами й тілами, щоби не зачіпати о якісь там перешкоди, дріття то й інше. Так їхали ми доволі довго й зупинилися аж під залізничною рампою, де нам нарешті дозволено було повідслонювати очі. Дуже цікаво нам було бачити польське військо, яке перебувало тут і вешталось по вулицях Хирова в доволі великій кількості. Порівняні з нашим обдертим воляцтвом ромили польські вошки вражіння справжнього війська. Всі були однаково й добре зодягнені а замітне було також і те, що всі, як і нас тільки зустрічали, віддавали нам військовий привіт. Так зарядила мабуць польська команда рахуючи, що тим зробить певне й потрібне їм вражіння на нас.

1 год. висіли ми під будинком 00. Були там. Наші провідники завели нас до великої сали на другому поверсі, зверненої на північ. Було тут пусто, зимно, по середині стояв великий стіл а довкола нього крісели. На коридорі уставились польські озброєні стрільці а з нами залишився один отаршина У тій зимній пустці пресидіали ми півтора години. Нарешті з'явився як казали- адютант американського генерала Хирова, щоби відібрати від нас потрібні інформації. О. Вон пояснив йому коротко діло; доктор Янінський дав вислів своему невдоволенню, що нема ні води щоби умитися, ні щипок, щоби почистити черевники. Пан адютант з великим зацікавленням оглядав пестрі одяжки військових членів делегації і

дивувався дуже такій неоднотайности. Через де-який час з'явився сам америк. генерал, 60-літний мущина, середнього росту, сивий, з енергійними очима і цвікером, гладко виголений. Йому було пропонувано з нашого боку навязання переговорів, точка за точкою. Порозуміння відбувалось тяжко через те, що ніхто не володів як слід англійською мовою. Розмова велась по французьки через адютанта. Коли він відійшов, були ми всі впевнені, що тепер ось-ось з'явиться делегація для переговорів. Та намісць її прийшов іще раз генерал. На наші наставання, чому не приходять польські відпоручники, він не знав, що відповісти, але відійшов удруге й цю йно о год. 6 прийшла бажана делегація в гр. Скарбеком на чолі. Окрім цього в її склад входили: полк. Кулінський, дуже хитрий і енергійний, майор Маріянський, кап. Розвядевський - остетий як єсметар

Ми ввійшли до стола. Перший промовив полк. Кулінський /по польськи/:

„Перед місяцем обговорювано наші справедливі домагання. Переговори вірвали тоді Українці й сьогодні розпочинаються вони на ново. Тодішні наші домагання є вихідною точкою для нинішних переговорів. Ми є готові до перемир'я під умовами, які подиктувала коаліція 28. лютого. Стоїмо на тому самому становищі т. є. перемир'я під умовою, що буде принята демаркаційна лінія з 28. лютого. Це наші мінімальні умови. До трьох днів можуть панове заявити

свою згоду на ці умови.

Гр. Скарбек: „Стоїмо при тім, що сказав антанта 28.11. — тим паче, що наша мілітарна ситуація тепер ботато користніша для нас ніж перед місяцем.“

Др. Лозинський /по українськи/: „Українські умови такі: Ми готові до перемиря на фронті, який займаємо. Що до демаркаційної лінії — це вирішить антанта. Стоїмо при тім, що сказав Вільсон у своїй депеші. Тут іде тільки про чисто військові справи. Відносно демаркаційної лінії треба ждати аж до рішення конференції в Парижі, або аж до wypowiedження перемиря одною з воюючих сторін. Поки що демаркаційною лінією є теперішня боєва лінія. Все дальше рішить антанта!“

Гр. Скарбек: „Чи то є формальні домагання?“

Др. Лозинський: „Ні! Се домагання в душі депеші Вільсона.“

Гр. Скарбек: „Чи планове згоджуются на перемиря на теперішній лінії чи вказаній — з тим поясненням, що дальші переговори будуть продовжуватися в Парижі на основі депеші Вільсона“ — звертаючись до п. Куліньського — „Чи може заченати на вказівки від наших властей?“

Куліньські: „Мусимо чекати на вказівки“

Скарбек: „До трьох днів дамо відповідь“ Польська делегація, розваживши потім, цей триденний речинець відкинула.

Др. Лозинський: „Коли так, то наша сьогоднішня присутність тут є безцільна.“

Ми відкидаємо такі умови аліміне.“

Скарбек до Куліньського: „Чи можна говорити які інші подробиці.“

Куліньські: „Не можемо цього на вказівку робити, мусимо отримати вказівки від наших властей.“

В непротоколованій балачці поляки давали до зрозуміння, що Вільсон їм страшний, що тільки воля антанти для міродатня. Лінію Бартедемі висували вони тільки про око. За ними стояла вже майже готова тоді армія Галера.

Протокол був списаний в українській і польській мові. Обі сторони обмінялися оригіналами і взяли копії.

У хвилі підписування протоколу ринуло під самим будинком дві польські гармати. Був це польський „жарт“, грубо некультурний жарт.

Після покінчення формальностей обидві сторони попрохали нас для форми на вечеру. Інакше ми рішуче подякували — також холодно почали збиратись до відїзду. На душі мов лехше стало, коли ціла комедія була покінчена.

Зараз сіли ми на свої повозки गएли через слабо освітлене місто, зустрічали юрби цікавих хирівських жидів, які немов раді були нашим гостям.

Під кінець переговорів балакав я майором Маріанським, знайомим мені з стрійської служби. Він був тої гадки, що війна не доведе до нічого путнього, „большевиизм візьме верх і повладить на нас“.

НА ПОЛЬСЬКОМУ ФІЛЬВАРКУ

Спомин стрільця з гірського фронту.

Діялося се в перших днях марта 1919р. І-ша похідна сотня 1 курія, який вихав з Стрия при кінці лютого, дійшла з великим трудом, славно звісними і галицькими дорогами, до призначеного їй відтинку гірського фронту. Сотня ішла під проводом пор. Т. Чай.

Місцеве населення ставилось до стрілецтва дуже прихильно й ділилось з ним своїм останнім шматком хліба, хоча саме було через війну аж надто збідніле. У селі Довжиці привитав сотню сот. Вільшинський і визначив поодиноким четам становища на своєму фронті, яким командував.

Друга чета отримала наказ заняти становище в селі Герянци, напроти містечка Балигороду, в якому знаходилася головна польська залога того фронту. Отримавши всього по 20-25 набойів на стрільця рушили чети на призначені їм місця. Після важкого дводневого переходу верхами гір дійшла нарешті друга чета на своє місце дня 2. III. узечір. Тут заняла вона становище на фільварку, який стояв осібно в селі. Його господар і власник був у той час старшиною при польському війську в Балигороді.

Коли все зроблено було як слід, сторожі розставлені і т. н., стрільці пішли на супочинюк. Ніч пройшла спокійно. Другого дня була гарна погода. Зраня няляг

був густий туман, але не на-довго. Величне сонце розігнало його, і підіймалось щораз то вище. Був гарний весняний день. Сонце почало вже добре пригрівати. Природа будилася з зимового сну й неначе раяла людям, так само покинути той страшний сон, який зветься війною, і відновити своє життя. Річка, яка плила побіля фільварку, була сповнена бистрини весняними водами. На полях і луках прозябала травиця, витяючи своїми першими листками усміхнене сонце. Жайворонки завісившись високо у воздуху щбетали свої чарівні пісні в гомін їх співу розсипався по воздуху, неначе: тисячі маленьких молоточків било по срібній блясі. Все радувалося, лише чоловік у своїй злобі, не міг чи не хотів цього бачити й радіти з природою, але роздумував над дальшим нищенням цього життя.

Було як раз перед самим полуднем. Стрільці після кількадечного важкого походу все ще відпочивали. Деякі направляли свою одіж або обузу, що подерлася підчас походу, прали білизну, інші збігали до недалеких хат, щобн децо купити для себе. Деякі то тая собі тільки спочивали в кімнатах або вигрівалися на сонці. Смутку або пригноблення не було ні сліду. Кухарі поралися коло обіду. Вартові стояли на призначених їм місцях і пильно розглядались. На дорозі, я-

на вела зі села через річку до фільварку, ходив то вперед то назад стійковий, невеликого росту, худощавий і пильно розглядався - особливо найбільшу увагу звертав він на дорогу, що вела за село.

Вже кухарі мали кликати на обід, коли зломіж хат вибігла одна жінка і показуючи стійковому в сторону села рукою, щось кликнула і зараз же сховалася в хату. Стійковий зрозумів усе. Однак не бачучи це нікого - згідно з наказами не стріляв, тільки вибіг на вищий беріг річки і старався окликом „алари“ і рухами рук звернути увагу присутніх на подвір'ю, що заходить небезпека. Інші се скоро помітили. Над берегом річки був довгий копець з картоплею. До цього то кінця припав стійковий і почав пильно стежити за ворогом. У дворі настала метушня. Згодом почали показуватися ляхи з-поза хат. На допомогу стійковому прискочив до кінця гурт стрільців. Почалася стрілянина. Кількох ляхів кинулося просто на копець, за яким скривався стійковий враз із іншими стрільцями. Один вистріл стійкового повалив у річку одного з напасників. Махаючи руками й ногами, немов би збирався плисти, упав у воду. Вода знесла його в закрите місце, де ляхи його витягли на беріг. Прочі, які наступали, завернули, лиш одному вдалося перейти річку і скритися за берегом.

Тим часом у дворі кожний по своєму старався зайняти відповідне місце до оборони. Але окрім згаданого кінця філь-

варок не давав змоги боронитися. Лях скрився був під берегом, кинув залале ручку гранату за копець, яка впала під ноги стійковому. Він відсунув на бік і стежив далі за ворогом. В сю мить вибухла граната і зранила одному стрільцеві руку. Стрільці зі страху перед дими гранатами повтікали. Лишився тільки стрілець-стійковий, щоби далі стримувати з цього боку ляцький наступ.

Тим часом ляхи, яких було понад 60 чоловіка - під команду старшини, гонимі дара фільварку, - не могли добутися з тої сторони до фільварку, пішли обидом, щоби зайти з другої сторони, де не було таких перешкод і вже почали наважуватися ^{під напором} на фільварок. Стрільцтво ^{під напором} маже вдвоє сильнішого ворога мусило відступити до недалекої балки, а дехто втік у село. Стрілець коло кінця аж тепер спостеріг, що він сам-одинокий. Тому подався і собі назад, щоби не попасти в звиреним ляхам у руки і ховаючись поміж будинки перейшов до балки.

Ту зібралося біля хор.Т-ча і пхор.Г-ся около 10 стрільців а рота розбіглась - хто куди. Аж тут прийшов один зі стрільців відоміть, що ляхи забирають пелеву кухню з кіньми і один порожній селянський віз, який служив нам підводою. Поскладавши на віз своїх чотирох убитих розпочинають відверт. Тоді на приказ хорунжого з криком „гура!“ кинулись стрільці в погоню

бирати кухню. В селі прилучилося до нас двох селян, які повели нас найближчою дорогою, якою можна б скорше наздігнати ворога. Ляхи почувши окрик „гуря“, почали втікати бігцем. Перебігши під проводом селян узбіччя гори забігли ми ляхів з боку. Ту в скрутом гори, дорога, що вела рівнобіжно другою стороною потома, стрімко знімалася в гору. Ми розпочали крісовий обстріл останніми набоями. Ляхи пасивішавши затинали номі, але з кухнею вже не могли втекти. Утік лише віз з убитими, який їхав на самому переді.

Забравши кухню вернулися ми на фільварок і тут що йно під углом стадеи знайшли ми одного вбитого товариша, раненого розривною кулею в руку а потім проколеного багнетом у кількох місцях на груді. Кишені були повизвертані й порожні.

Був це стрілець Черемета.

Часлав, дня 3. VI. 1921

Ш - е.

НА ЧУЖИНІ

/Дещо із листу стрільця до Редакції/

Із обширного листу, який недавно наспів до редакції від одного стрільця укр. роб. відділу в Празі, подаємо у виїмках дещо, що освітлює з користного боку побут нашого стрільцтва на чужині. Автор завважує чималий поступ у загялу стрільцтва та підносить деякі додатні примети, варті нашої уваги, яких набрався наш стрілець за час свого побуту між чеським народом.

А саме - він навчився щадити гріш, використовувати вільний час і поводитися ні слід між людьми. „Як візьмем часи передніці й теперішні - пише стрілець А. - як наш той самий стрілець не вмів перше так порадити собі як радить собі тепер і як кождий з них вже потрафить си свого життя свої найменчі сакунди почислити, щоби той час не змарнувати та висискувати на всілякі сторони...“ Передовсім у зверхньому вигляді нашого стрільця бачить автор великий поступ. Кождий щадить свій гріш, не витрачує його на дурниці, навіть менче курить, щоби зложити собі дещо на ляху годину, на людську одежу то-що. Хоча приморений, тоненький і худий, та зате добре вбраний і бадьорий духом. Одна лиш журба в нього - про рідний край та про те, що „літа утікають молоді, а він ще не жонатий“.

Далі описує автор похід через Прагу одного укр. роб. відділу, підчас переїзду, під проводом одного десятника. Похід був так гарний, що цілим відділом зацікавилися три генерали /два чеські й 1 француз і 2 полковники, які стояли біля одного з більших готелів. Наш дописувач стояв на 5 кроків від них і чув їх розмову. Француз думав, що це переходить якийсь старшинський відділ. Тоді один із Чехів пояснив йому, що це Українці, стрільці з укр. бригади. Француз не міг надивуватися справності, з якою відділ віддавав їм шану ще довго розмовляли вони, ідучи з відділом про Україну, її боротьбу, історію і т.д.

Я.Я.

НАДСЯНОМ

Продовження III

Використовуючи українську нерішучість та згідливість поляки без труду, без планованого перевороту опанували місто. Ген. Пухальський обезброїв та розпустив залозу а на її місце появилася, ні з цього ні з того, польська „бюфка“, яка під покривом впливу задуги й спокою почала самовільно порядкувати в місті. УН Рада стояла безрадно перед доконаним фактом. Треба було починати на ново. Та цим разом не мала вона до свого розпорядження ніякої сили. Селяни, які на першій поклик прибули в такій кількості, почали репер неорганізовану акцію по своїх громадах - розбрювали військові рештки в околиці, займали найближчі магазини, розхапували зброю і т.д. І так в Пикуличах під проводом п. К-я обсадили селяне найближчі форти та замкнули полякам дорогу з полудня. Медика під проводом пор. Х. обсадили залізничний дворець і перервала połączenia з Львовом /дня 31.Х./ . Майже всі села, що лежать на правому березі Сяну, виставили свою укр. міліцію. Лівобережні села як Бушковички, Дуньковичі і т.д. розпочали на власну руку партизантку. УН Рада бачучи таку живучість по докоалишніх селах рішила відкликнутись до селян повіту, щоб не довели ніяких харчів місту. Тим думала вона застрашити поляків голодівкою й приневолити їх до порозуміння. В напрямку організування якоїсь збройної сили, котру можна би шити проти польської „бюфки“

поки що нічого не робилось. Тільки укр. робітничий комітет рішив приступити до діла. За польським прикладом почали деякі укр. робітники розбрювати на залізничім двірці повертаючих воляків, що їм навіть подекуди вдавалось. Та як тільки зміркували поляки, в чім діло, почали зраз пильно стежити за укр. робітниками та робити облави на них, стараючись відібрати їм роздобуту зброю.

Події в околиці, рішуча постава селян з Медиці, Пикуличах і т.д., заклик УНРади, який грозив мійському населенню голодом, зробили на поляків своє вражіння. Вони постановили зійти ще на декілька днів зі свого рішучого шляху - поки не присуде з заходу більша сила. Їхні делегати, які ставились у др. Загайкевича, заявили, що поляки бажать справедливої згоди з Українцями і запрошують УН Раду до спільної праці, щоби спільними силами поборювати загальну „днархію“, яку викликав переворот у місті і в повіті.

ДРУГЕ ЗАМИРВІННЯ. Українці як звичайно повірили в щирість польської заяви. УН Рада виделегувала до спільного заряду міста трьох Українців /др. З., ІЖ., А.А./ Зараз на першій засіданні, на якому обмірковувано справу забезпечення міста харчами, виступили поляки з чемним домаганням, щоби Українці вплинули заспокоюче на селян повіту, які своєю грізною постановою „нарушуют“ мирне співжиття обок

ародів а в нічому невинне міське на-
селення карають на небезпеку голодової
мерти. Члени Українці пристали на таке
омагання під умовою, що поляки дадуть
м до розпорядження один самохід, щоб
огли легко й скоро зтримувати звязки з
поколишніми селами. У слід за тим порі-
єно було на бажання членів Українців
творити спільну, утравістичну міську
ініцію. УН Рада, яка зібралась пізніше в
овному своєму складі, затвердила цю
ольсько-українську постанову та зака-
ала від поляків зброї для укр. міліції.
дійєно поляки дали біля 300 крісів, -
є т.зв. Верндлів. - Цей утравізм, тим-
асовий, мав бодай той добрий наслідок, що
країнці могли на ново зібрати свою силу
а утворити який-такий збройний відділ,
о називався міліцією. Його бєздатність
ла справді невелика, бо в його склад
одили переважно не-військові доброволь-
і як робітники, гімназисти і т.д., все ж
аки був він певним обмеженням польської
ахабности та головною основою для даль-
рі акції. Поляки згодились на зорганізо-
ання укр. міліції тільки через те, що бу-
и приголошені подіями, не були ще певні,
австрішнього дня й почувались немов на
стрівці серед українського розбурханого
оря. І хоча в місті перевага була по їх
рці, то вони вагувались. Ішли на деякі
ступки в надії, що їм удасться дипломатич-
чними кручками затримати Українців у
зчинности аж до тої хвилі, поки з Ма-
рщини не наспіє збройна допомога.

1-го ПАДОЛИСТА. Події у Сх. Галичині
розвивались незвичайно бистрим темпом.
Цілий край стояв вже в огні повстання.
Поодинокі міста переходили під укр. вла-
ду. Укр. війська заняли в першу падолисто-
ву ніч столицю Львів. Для укр. населення
Переміщини стало ясно, що всяке поєднан-
ня з ворогом під таку важку хвилю рів-
няється злочиніві проти власного народу
та що вибила остання година до збройно-
го виступу. Без ніякого поклику зійшлися
цього дня крби укр. робітників і селян
в салі Народного Дому і почали настою-
вати, щоб УН Рада дала вяснення що до
правдивого стану. Всі промовці односту-
не стверджували, що УН Рада не подужала
свого завдання, що своєю безрадністю й
нерішучістю справу попсувала та ще й
причинилась до того, що поляки опанува-
ли місто. Одностушно порішено передати
дальший провід комітетові двох, до якого
звійшли на основі вибору пп. Крутий і
др. Данилович.

КОМІТЕТ ДВОХ рішив безпосередно піє-
ля віча при помочі зорганізованого се-
лянства приступити до підготовання зброй-
ного виступу й то поспішним темпом, бо
цього самого дня перехоплено було поль-
ську депешу від військової команди в
Кракові до команди міста Перемішля ось
такого змісту: „Нарає значней помоць
даць не можеми - панцерка одєжда” /Ця
депешу відібрав ^{набін} пошт. ур. К. - Українець,
Залишаючи Перемішль я передав її п. Г./
Одночасно лєтверджувалась відомість, що

перемиські поляки готуються вислати збройну допомогу своїм братам у Львові, і що для тої цілі знаходяться на одному паровозі в укритті між вуглям два скоростріли, якими вони хотіли пробити собі дорогу через Медіку до Львова. Одначе Українцям удалось в пору їх сміливий плян знівечити. Повідомлені про все Медичане розібрали релієв і так польська експедиція скінчилась нічим. Польська боюшка була скрита між цивільними пасажирами, які ніби то їхали до своїх домів у Львів.

Останні випадки випроваджували поляків з рівноваги. На спільному засіданню Головної Управи міста зняли вони велику бучу, закидуючи членам Українцям, що вони підступні й не додержують умови, бо зі всього, що діється, видно як на долоні, що Українці готують замах проти міста. Коли ж українські члени відповіли напастникам, що саме поляки є тими, що не додержують слова, а на доказ переказали їм зміст краківськї телеграми, то вони клялись на честь свою, що про ніщо не знають та що з Краковом взагалі не мають ніякого звязку.

Цього дня звернулася також жидівська Національна Рада до управи міста з запитом, чому не покликано туди й Жидів. Управа поставилась до цього бажання прихильно й покликала др. Ляндава. З тої хвили заланувало в Перемислі „троевласте“ — польсько-українсько-жидівське панування. По справедливості дозволено також Жидам змобілізувати свою власну жидівську мі-

ліцію, яка числила около 400 чоловіка. Годиться згадати, що Жиди ставились дуже прихильно до Українців, та лиш в не-офіційальних зносинах, зрештою заховували строгу неутральність.

Сили польської „боюшки“ росли з дня на день. В її ряди поступали щораз сві-добровольці, бувши легіоністи. Не було якого сумніву, що через день-два ворог розпорядкатиме достаточною силою, щоб заволодіти не тільки містом але й повітом. Вважаючи на таку небезпеку рішено було випередити поляків та обсадити лінію Сяну, яку прийнято було за демаркаційну лінію на протяг польсько-української війни.

2-го ПАДОЛИСТА відбулася перша нарада укр. старшин в помешканню др. Кормоша. Тут явився також і комітет двох з готовим вже пляном заняття міста. Порішено виступити ще цієї ночі. На команданта намічено б. австр. майора від трену ХУ. Старшини розійшлись по довколишніх селах для зібрання й зорганізованя боевих відділів. Самохід використано для повідомлення сіл. Назначений командант мав залишити вкупі з „радою двох“ аж до заняття міста. Одначе він не хотів на це пристати виправдуючись тим, що його обовязком є по-відомити родину про місце свого побуту. Комітет двох не мав до його особи повного довіря і боючись зради рішив відкласти речинець виступу до слідуєчої ночі - в присутности майора сказано було: до неозначеного часу. Зараз розісла-

но до всіх командантів поодиноких збірних груп по селах окремих післиців з повідомленням про зміну плану:

Замітне, що цієї ночі /з 2-го на 3-го/ повернулася польська команда до др.З з пропозицією, щоби на протяг ночі укр.міліція приділила до польської рівну кількість міліціантів.

3-го ПАДОЛИСТА. До комітету двох увійшов ще пор.Окарма як заступник військи. Виступ назначено на 2 год.ночі /з 3-го на 4-го/. В Народнім Дрмі, в якому збіглись всі нитки українського руху тих днів, стали залогом УСС-и, яких зібрав із відпустки та зорганізував хор.К. Було їх около 30. До год.10 рано були виготовлені пакети для поодиноких командантів з польськими ключами, з докладним означенням будинків, які треба було обсадити. Ці пакети розвіз одн.стр.Д.самоходом по селах. Вечері між год.10-11 в дирекційній кімнаті „Укр.Щадниці“ відбулась остання збірка старшин, на якій обмірковано подробиці наступу та еventуального відступу—і видано останні розпорядки. Після того старшини відійшли до своїх відділів. Українські члени Головної Управи міста мали подбати про те, щоби засідання в магістраті за всяку ціну не протягнулось понад годину 10-ту. Др.Данилович виїхав рівночасно на села, щоби там поробити всі потрібні заходи й приготування на випадок несподіваної відступу. Залогя Нар.Дому вимагав строге погасівля. В канцелярії тов.„Віри“ напроти кладки на Сяні заняв своє

становище пор.Окарма в одним скорострілом, що правда -попсованим трохи, але одним, яким розпоряджали Українці. Цілий план наступу був збережений в тайні, так що поляків удалось заспокоити неприготованими. На заводі стояла тільки жидівська міліція, яку треба було яким-небудь способом усунути з головних вулиць міста. Тому на пів години перед виступом удався до її команди п.Крутії та сповістив, що є певні відомости, які що йно наспіли, ось такого змісту: „Зброєні банди збираються і мають ось-ось зробити пляновий напад на жидівську частину міста“. Розуміється, команда жидівської міліції постягла як стій всі жидівські стежі й стійки та зосереджувала їх на площі біля жидівської касарні за біжницею.

ОПАНУВАННЯ МІСТА. Точно в назначеній годині розпочався наступ з трьох боків: від Медики /група пор.С-а і чет.Р-и/, від Круголя /група хор.М-а/, від Негрибки /група пор.Ф-а і П-и/. Першою наспіла група Кругіль, яка заняла кладку, будинок суду, староства і огневої сторсжі. Тим самим українська кріпость т.е.будинок Нар.Дому був обезпечений. Медична група заняла будинок військової команди, де саме знаходився ген.Пухляцький зі своїми ад'ютаантами. Його обезброїв та полонив 16-літній гімназист. Третя група, що прибула з Негрибки заняла головні об'єкти південної частини міста та головну варту за ринку. Тут згинуло по нашому боці двох а один був ранений. Були це одинокі наші

З ПЕРЕМИШЛЯ ДО ПЕРЕДІЛЬНИЦІ.

Мобілізаційна поїздка хор. Ст. В-яна 2 - 12.XI 1918.

У зв'язку зі статтею „Над Сяном“ передруковуємо для доповнення її оповини хор. С. В. які освітлюють революційний рух по укр. селах з перших днів листопада. Вони пояснюють нам рівночасно й те, чому Перемишль не міг довго втриматись і муоів уплісти. Ред.

Дня 2-го листопада зустрів у Перемишлі біля укр. гімназії свого б. гім. директора п. А., який ішов з засідання УН Р-н до дому. Було це в обідню пору. Після перших слів привітання промовив до мене п. А.: „Виїжджайте чим скорше у Добромильську. Організуйте там військо і пришліть зараз доконче бодай одну сотню, ще цієї ночі.“ На мій запит, як іде справа, відповів п. А.: „З поляками нема що балакати, місто усимо відібрати їм силою“. На цьому скінчилась наша розмова. Нараз почув я за собою крик леґіоністів: „Оддай бронь!“ В тій митині я бігцем повернувся на подвір'я школи ім. Шашикевича а звідси через подвір'я гімназії на вулицю Словацького. Тут чекав на мене підвода. Устромивши в солом'яний мішок крисі, який отримав був від своїх товаришів, сів я й виїхав у Добромильську.

Іду в Пикulichах на мості - українська тітка. Селяне заняли були тамешні артилерійні насаї й повиставляли свої варті. Всіх велике завзяття. Поляки пробували же відібрати насаї та Пикulichане майже без бою їх прогнали.

Іду далі. По дорозі стрічаю воїнів, що ертаються з крисами до дому. Між ними є і старі, яких розброюю. Українці не хочуть

віддавати зброї - кажуть: „Нам криси припадуться“. Двох старих ополченців, що ідуть аж з Тернополя до дому, пояснює мені: „Ідемо подивитись, що чувати дома, а за кілька днів підемо з крисами на Перемишль“.

В Ніжниковичах стоїть польська жандармерія. Населення нарікає дуже на неї, що грабує. Укр. жандармерія зорганізувалася що йно слідуючого дня.

Ніччю приїжджаю у село Трушевичі. Роздаю криси вартовим при дорозі, сам іду до п. Дзюбинського /малого поміщика Українця/. Його не було дома. Пізно вночі вертається він з Добромиля й розказує: „Добромиські поляки не хочуть віддати урядів Українцям. Сьогодні заснувався УН Р-д, який постановила відібрати силою полякам владу.“ За радою п. Дзюбинського виїжджаю рано дня 3-го у село Гійське, щоб там набирати до війська. До поміччї беру з собою тов. К.

Гійське, Макова, Риботичі...

Населення про ніщо не знає. Військових по селях дуже мало, - по 2-3 на відлустках.

У Гійську обіцяє о. Гумецький виставити до 3. год. 50 людей. Обіцянки не дотримав. Вачу, що провести мобілізацію є неможливо. В Макові пояснював це о. Волошин тим, що по селях нема тепер зовсім здатних до зброї - всі при війську. По дорогах - самі старці...

В Риботичах стрічаю пор.Х-те, який був там на відпустці. Про події ніщо не знав. Довідавшись від мене про все, що сталося, велить вдарити в бубон коло станиці жандармерії і розглядує те все зібраним.

Разом з пор.Х.і 20 рекрутами виїжджаю до Трушувич.Обіцяної сотні у Перемишля я не вислав, бо годі було стільки набирати. Вся молодь була під ту пору ще на фронті а прочі йшли у війсьню дуже nerядо.З горстною людей, яких мені удалось зібрати, прийшлося ^{нам}обсадити Передільницю.

В селі Передільниці було нарне заведення для малолітних, яке підчас війни перемінено на дивізійну лічницю ч.17. Тут знаходилося міліонове майно - накривала, білизна, великі запаси харчів і т.д.Мазурі в сусідних сіл почали грабити лічницю.Тоді ми, зібравши людей з Трушувич і Передільниці, пішли відбивати її.Поляки запропонували поділ майна, однак наші-стримавши допомогу з інших сіл-прогнали їх та обсадили лічницю.

Тім часом у Добромилі встановлена була укрїнська влада.Зразу спротивлялись поляки, хотіли навіть урядувати спільно з Укрїнцями, та коли п.Дзюбінський показав їм письмо - неначеб-то від мене, що я йду проти міста з одним курінем, староста змяк і передав свій уряд.З наказу УН Ради в Добромилі я переняв команду в Передільниці, а коли прийшов пор.Хр., то мені доручено було вести адміністрацію.

З 4.XI.почали ми організувати війсь-

кові відділи, завели справи, вишкіл і т. Було всіх около 200 чоловіка - у віці 16-18 літ і старші з Передільниці, Трушувич, Риботич. Відбувалася сторожева служба коло магазинів та розвідча по околиці селях.Рекрутація йшла дуже трудно. Богато втіало назад до дому.До того ще старшини, які приїжджали переводити мобілізацію звичайно говорили людям, що хто не може йти до війсьня, нехай лишеться, а в кого добра воля и охота, нехай іде.Розміється, що люди вибирали те, що було для них вигідніше.На-силу не бралось нікого.Що йно тоді, як стало відомо, що наші бунтарів у Львові та в Перемишлі, почав народ охотніше приставати до війсьня.У Добромилі була міліція в силі невеличкої сотні, таки з смих місцевих людей.Харчі постачав наш магазин.Дня 12.XI.прибули до Передільниці перші відділи, що відступали з Перемишля.Були це невеличкі гурти стрільців зі старшинами, які рішили відступати далі до Добромиля а магазини знищити.Проти нашої волі підпалено в одну мить стирти збіжя а народ кинувся розхапувати цінне майно.Спалено й тагарове авто.Так без потреби знищено велике майно.А поляки ще навіть носа не показували.

Ще змалку любилися, як брат зі сестрою. Бувало, попустують чимало у-двох та на-рідять старого дідуця.

Нераз викраде Денис старому капшук з тюном а на його місце насипле полови, горбом, де копали гмину, залізе в яму скурить тютюн зі сестрою, Галею. Дівчина кашляється від диму а в оченятках заблизить сльози.

Дід догадувався, хто робить збитки та шував, щоби винуватців приловити.

А що було крику, коли дідови розірвало різги люльку так, що черепа полетіло по-риках а старому в зубах лиш цибух остав. Галя взяла була потайки від свого стар-го брата пороху та насипала за радою Де-а в дідунову люльку.

Винуватці не призналися, хоч як їх бито, а ще й замкнено на нічу комору. Було тоді багато плачу й обіцянок, що поправляться. Але де там!.. Коли Денис процався, як іжджав до школи в місто, то старий за-на все, навіть і на люльку, а в кутниках очей блискотіли сльози. А Галя, плака-та відпровадила брата далеко аж під ліс. Що літа приїжджав Денис у хату на вака-ці. Та вже не був таким, як бувало. Ба, і Га-ля змінилася. Її думали одружити, як Денис в студентом...

Вони й тепер не перестали товаришувати. Денис розказував Галі про місто, школи, книжки та про багато цікавих річей, що вона не знала.

Цікава дівчина, всім переймалася та все міркувала у своїй дівочій голівонці. Вже й на вулицю гуляти так часто не ходила. У садку під грушею за книжкою сиділа. Воно ж там такі цікаві речі були, що дівчина не могла налюбуватися.

Або, бувало, як у двох у неділю виберуться в поле та підуть по зеленій межі між хвилюючими житами, як любо тоді було глянути на них!

Галя струнка мов тополя під гаєм при дорозі, з біленьким личком, унасна польовими квітками. Денис сильний та дужий станом, обсмалений від сонця, пишався пре-гарно. А поля - мов море широке, хвилюва-ли вокруг жита. Далек-далек тягнулися, аж під лісом губилися. А жито шепотіло, по своєму співало пісню разом з коника-ми, що стрибали зі стебла на стебелину. Червоніли маки. Над ланами здіймався синя-вий туман пилку. А сонце стояло високо над ними, сміялося, гріло та золотило колоса, що схиляючись зустрічали молодих. Їх голоси зливались в пісню, що далеко по лані відгомном грала. А люде в селі ка-зали, що це студент Нижнього та його донь-ка Галя так співають.

Настала війна й Дениса у військо за-брали. Важко засумувала Галя по своєму братіку.

У своїх листах нераз запитувала його, коли приїде та про широкий світ знову розказуватиме. Призналася також, що читає

вже й ті книжки, що він замикав перед нею в шафі.

Це було явсь під осінь, як Денис покінчивши старшинську школу приїхав в хату з крісом через плечі. Тоді він Галя брав усе з собою на бік і там вони удвох звичайне про щось шепотіли. Галя зразу немов супротивлялася, але нарешті таку послухала й почала вчитися - стріляти. Денис учив її, як треба крісом орудувати, як до стрілу прикладати. Серце її неслокійно билося, коли вперше стріляла. Пальчик так якось судорожно торгнув курок, заплещила очі. Що їно гук її очуняв. Тоді свобідниче відітхнула. Брат сміявся а дівчина соромилася своєї незручності.

„Учися серденько - наказував Денис - це здасться тобі, ану прийде хвиля, де треба буде боронитися. Потім Галя то вже гарно стріляла, мов справжній стрілець.

Коли після перевороту з України верталися до свого краю Мадяри, то сотню їх розбрів Денис ві сільськими парубками. Зброю порозбирали хлопці між себе а скоростріля увяв Денис.

Мати та батько часто докоряли синові, що зводить на ніщо дівчину, яка почала тепер вишкіл коло скоростріла.

А вже чималий переляк був в селі, коли одної днини заторкотів скоростріл між горами. Люди мов не свої повибігали та вигядали, звідкіль наближається ворог. Між горами на пасовиську відбувались вправи. Галя сиділа на насипі з землі,

сильно держала ручки скоростріла та по ними водила. Її личко почервоніло з завзяття, губки зціпились а оченята та горіли, що аж страшно було. Космики волся зісунулися були на личко, а зчорнене димом.

Одної днини попрощався Денис та відшов на позицію. Галя обняла була брата та благала його, щоби її взяв з собою. „Возьму, відповів Денис - коли вернуся пожди, при другій нагоді“. А в душі думав чи побачимось ще коли з собою? Так і поїхав а Галя лишилась і чекала вістки з свого брата, раз у раз розлитувала знімок та надармо. Казали, що вбитий, що ляцький полон попався - але Галя не вірила ні раз, бо пригадувала собі, як Денис мовив, що краще вбити себе ніж в ляцькому полон попасти.

Втомлене українське стрілецьтво відступало довгими рядами на схід за Збру річку. Страх, як важко було Галі дивитися на ті захурені обличчя, як серце кралялося з болю, коли бачила, що всі зусилля ідуть на марне. Та Дениса не зустрічали очі...

А ворог підходив усе ближче та ближче. Вже й передні сторожі ввійшли в село і запалили хату.

Почлася стрілянина, ворог вже перемігав, аж нараз з під ліса посипався рясний дощ куль - це Галя стріляла на ворога зі свого скоростріла. На мить згадав свого брата в цю хвилю - як гарно бу-

мо б стріляти удвох, як колись бувало.

Ім вже не суджено було побачитися. Раменого Дениса обдерли ляхи до нутра та й заволокли.

А коли ворожі відділи переїжджали обом рабучи, то на них та й грізно дивилися Галині мертві оченята. Її мертве тіло висіло на березі, край дороги.

Сумно схилила береза своє віття над Далею, зашепотіла тужно своїм листям, заклонила тіло зеленим гиллям перед ляцькою наругою.

—

Михайло СТОЛЯРЧУК
стрілець 6. сотні 2 п.п. Укр. Бриг
помер дня 19. У.ц.р. в Терезині.

Укр. роб. курінь в Терезині ділиться з усіма частинами укр. бригади сумною вісткою:

У вечері 19. У. пішов бл. п. стр. Михайло Столярчук купатися до місцевої річки в огні, де й потонув. Спізнений рятунок не зміг повернути його до життя. Дня 21.5. в год. 4 з пол. розпочався жалібний похоронний похід з трупарні військової лічницькі на цвинтар за місто. Похідного відправджали на місце вічного супочинку - у зброєна почесна чета командована чеською стац. командою, музикант 2 п.п., укр. стрільці з вінцями, чеський полевий курят о. Шульман /наш курят мав службу перешкоду/ чеська делегація з 1 старшини і 6 стрільців, всі укр. старшини в Терезині та почес-

на укр. сотня.

Цей жалібний похід вулицями Терезини викликав щире співчуття серед населення, а що погода була гарна, то багато пристало до походу, йдучи аж на сам цвинтар.

Над могилою промовив останнє слово чеський курят. Він між иншим сказав: „Чеські легіони перебуваючи на укр. землі, приносили їй жертву крові - і від вас, Українці, вимагає сега наша земля на доказ тісної дружби чеського й українського народу. Ви, Українці, не на ласці в нас. Вам віддає чеський народ через свого Батька Масарина свій довг, довірливим

народом і за час лобуття чеських легіонів на українській землі. Не тратьте надії а набирайте розмаху й розвитку по приміру чеських легіонів, по приміру вашої славетної Січи, бо стане Україна як рівна між рівними.“

По відспіванню панахиди віддала почесна чета салву а музикант заграє чеський гимн. В імени старшин і стрільцтва прощав похідний пор. Сиопик. Потім засунено землею могилу, покладено на ній два вінці, відспівано „Вічная пам'ять“ і „Ще не вмерла“.

Роб. відділ 2 п.п., з якого стану вярвала жорстока смерть свою жертву, пронятий болем і жалем ізза утрати одного діяльного члена складає отсим гандоку й щире подяку всім тим, що віддали похідникови останню жалібну услугу, а першій мірі командови куріня сот. Вариводі за його старання задля звеличання похорону

о. куратови Шуманови, чеській стац. юнді за шановання нашої армії нарівні з чеською, всім старшинам і стрільцям а роб. партії в Лігомежицах щире спаси-біг за вінець./Збірку старшин на вінець відіслано на фонд „Учітеся“/. Терезин, дня 25.У.1921

Гриць П О Т О Р В Ї К О
одн. стр. укр. бригади

помер дня 17. травня ц.р. в Хебі.

Похорон відбувся дня 19.У. при участі укр. роб. відділів, чеської почесної чети та чеських відлоручників від старшин і стрільцтва.

В.І.п.

ПАРДУБИЦЕ: Заходом філії Просв.Кружка в Лардубіцах відбулося на протязі місяця травня 7 викладів на такі теми: Українська держава, За козацьких часів 1648-1784, Відродження України 1784-1918, Самостійна укр. держава від 1918, Загальні відомости з географії. Викладав чет. Ілько Калічак. Пересічна скількість слухачів 90 - загальна 609.

ВИПРАВДАННЯ

У відповідь на вашу замітку що до вечерниць з дня 10.У. помічену в Ч.7 вашої часописі простуємо і просимо помістити ось що: Констатуємо, що присутних на салі стрільців не випрошено, Комітетовий допросив сидячих при кінці салі студентів а між ними і стрільців, щоби зробили місце паням. Стрільці мабуть незрозуміли а всім влучної і чемної уваги та по якімсь часі вийшли зі салі.

Прага, дня 28.5.1921
за виділ „Основи“: Федунський гол,
Іванусів секр.

ПОДЯКА Управа „Просв.Кружка“ в Нім. Яблоннім складає бтсним щирю подяку чет. Колодрубцеві в Берні за книжку даровані для бібліотеки „Просв.Кружка“.

Карель ГАВЛІЧЕК БОРОВСЬКИЙ
1821 - 1856

Цього року святкує чеський народ 100-літні роковини уродження свого великого народнього поета-сагирика, першого воядного політика й публіциста, борця за права чеського народу та його прогника в часах найбільшого австрійського гніту-абсолютизму. Гавлічек як поет вродий і поза межами свого рідного країни Українське громадянство познайомив з діяльністю і творчістю Гавлічка Іван Фірко. Життя його було важке й повне переслідувань з боку австр. поліції. Три-літня тюрма в одному з тирольських замків позбавила його здоровля і він передчасно зійшов зі світу. Свому народові поспив у спадку цінні твори „Тирольські легі“, „Цар Лаврін“, „Хрещення св. Володимира“ і т.д.

Заходом чеської команди залози /майдора Янзю і укр. бригади відбувся дня 29.У. в салі УМСА концерт в честь Гавлічка при співучасті укр. хору під проводом пор. Гнідого, укр. військ. оркестри, і солткы вл. п-ні Андрієвської, яка відспівала декілька укр. пісень та одну чеську. Вступне слово про життя, діяльність і твори Гавлічка тримав по чеськи проф. Стрнад, по українськи пор. др. Дудикевич. Чет. Баріш віддеклямував вибрані місця з „Хрещення св. Володимира“.

РЕМІСНИЧІ КУРСИ, засновані в квітні ц.р. припинили свою діяльність з причини візду учасників на роботи. З цієї самої причини зачинено й слюсарську школу „Просв.Кружка“ - ч.п.

ТОВАРИСЬКИЙ ВЕЧІРОК уладили підешани службовики дня 4.У. в салі стрільців.

ПЕРЕДПЛАТУ зложили отсі укр. роб. відділи: Лиса н.Л. - 20к., Будейовіце - 20к., Лиса н.Л. - 20к., Лукавець - 16к., Акна-Слотніна - 12к., Кухаже - 15к., Братіслава - 20к., Ружомберк - 20к., Пряшів - 20к., Лігомежице - 15к., Влькава 16к. от. Мацейвич - 20к.